A. A. MILORADOVA i P. P. SMIRNOV

KARIELAN KIELEN UCEBNIKKA

ALGU ŞKOLALLA VAROIN

ENZIMÄNE CUASTI
1-ne i 2-ne OPAŞŞUNDA VUVVET

GRAMATIKKA I OIGIE KIRJUTANDA

Utverdittu Moono-n
naucno-metodiceskoila sovietatta

UCPEDGIZ
MOSKU — 1933

Ответственный редактор *Белчков А. А.* Технический редактор *Я. Страупман.*
Книга сдана в набор 10/X 1933 г. Подписана к печ. 20/XII 1933 г. Учги № 5280.
Уп. лном. Главлита № Б-66107. Заказ 1107. Тираж 7000 экз. П. л. 3 1/4. Бумага
62×94 см. 60150 тип. знак. на 1 бум. л. Бум. листов 9550

17 ф-ка нац. книги ОГИЗ'а РСФСР тр. «Полиграфкнига»
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

§ 1-ne. Şanonda.

1-ne zaduacca. Lugekkua, midä on şanottu brьhazeh näh, şeppäh näh i şiidä tyttözeh näh.

Tyttöne lugov.
Brьhaccune kirjuttav.
Şeppä tagov.

2-ne zaduacca. Enzistäh kirjuttakkua midä on şanottu linduloih näh, a şiidä i zvierilöih näh.

Žiivatoin i linduloin iänet.

Cirkune cirettäv. Hebone hirnakoiccov. Koira havkkuv. Digo digottav. Lehmä möngyv. Harakka hacattav. Kazi njavguv. Kana kakattav. Hukka ulvov. Kukko lavlav.

3-ş zaduacca. Duvmaigua jänikseh näh i şanokkua häneh näh oma mieli. Tämä mieli kirjuttakkua. Zavodikkua kirjuttua şuvreşta bukvaşta, a mielen lopuşşa şeizattakkua tocka. Şanokkua vielä mieli jänikseh näh i kirjuttakkua.

4-ş zaduacca. Lugekkua, midä on şanottu **kurgeh näh, kalah näh, madoh näh, oravah näh, bronih näh.**

Kuvnelgua kuin järenöv iäni, piirrettylöin şanoin loppuoissa. ländä myötj voit kuvlla, missä loppiecov mieli.

Ken kuin eisteliecöv.

Kurgi lendäv. Digo uiccov. Mado lyvdäv.
Orava kocciv. Broni lendäv.
Cirka kocciv. Hiiri hyppelöv.

Şanottu şanoilla yksinäne mieli
kuccuocov şanonnakşi.

5-ş zaduacca. Kirjuttuassja şeizattakkua tockin neicci pidävät şanat niin, ştobь lieniis şanonda. Jogo şanonnan jälgeh şeizattakkua tocka.

Midä millä ruatah.

Luzikalla şyvväh. Metlalla... Pilalla... Kirvehellä... Nieglalla... Kynällä... Kossalla... Veicellä... Pluvgalla...

(pilitäh, leikatah, pyvhitän, kynnetäh, niitetäh, veşşetäh, ommellah).

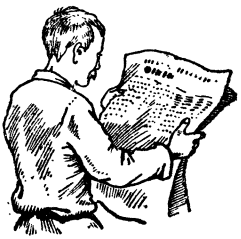
6-ş zaduacca. Lugekkua kaikki şononnat şygyzyh näh a şiidä kaikki şanonnat talveh näh. Lövdäkkiä i lugekkua şanonnat lumeh näh, vihmah näh, taivahah näh, peldoh näh, jogeh näh, pihah näh.

Şygyzy.	Talvi.
Taivaş on harmua.	Talvi tuli.
Valav vihma.	Pihalla vilu.
Pellot tyhjät.	Lendäv lumi.
Kurret uijittьh.	Jovet kylmettih.

7-ş zaduacca. Kirjuttakkua şanonnat kartinkoin porjuadkua myötj.

Papa lugov gaziettua.
Mama pezöv ikkunua.
Nina luadiv lumiakkua.

8-ş zaduacca. Kirjuttuassja şeizattakkua kolmen tockin neicci pidävät şanat. Jogo şanonnan lopuşşa şeizattakkua tocka.

Millä midä ruatah.

Muada kynnetäh pluvgalla. Leibiä leikatah... Heiniä niitetäh... . Kalua ongitetah... . Halguo şärgietäh.... Pertie pyvhitäh.... Ruista leikatah...

(kossalla zneikalla, kolunalla, ongella, veicellä, vaşşalla).

9-ş zaduacca. Lugekkua şanelenda. Jogo şanonnan jälgeh luadikkua pikkarane pietyndä. Şanelennaşta kirjutelgua tädä vuoruo myötj: enzistäh şanonnat kaheşta şanaşta, şiidä kolmeşta, şiidä nelläştä, viijeştä i jälgimittiän kuvveşta.

Talvella.

Talvella harvah ozuttuacov päiväne. Jogi kylmi. Talvella rьgeneh ollah pövryt. Dorogan randoida myötj ollah şeizatettu vehat. Şeizotah şuvret pakkazet. Rahvaş şuorьecetah lämbimih vuatteih. Lapşet turkizissa hypelläh pihalla. Hyö luajitah lumeşta lumiakkua.

10-ş zaduacca. Enzistä kirjuttakkua şanonnat talveh näh, a şiidä kezäh näh.

Päiväne äijäldi paistav. Lapşet valetah gorua. Ylähänä lavlav kivrune. Naizet avannoşşa peşşäh vuatteida. Pelloşşa zneikalla leikatah ruista. Kolhoznikat regilöillä vejetäh halguo. Lapşet joveşşa uijah. Koivut şeizotah lehtilöittä. Myö kävelimä meccäh marjah. Lähtei vihmat ukonjyrynke.

11-ş zaduacca. Enzistäh kirjuttakkua şanonnat zavodah näh, a şiidä kolhozah näh.

Zavodaşşa luajitah maşinoida. Kolhozan pelloşşa ei ole mezoida. Keviällä aivoin zavodittьh kylviä. Kolhozah tuodьh traktoran. Zavoda polucci premijan udarnoista ruavoşta. Kolhozaşşa kaikki mua on yhtehine. Ruadajat ruatah stankoilla. Aivoin huomnekşella şoittav kolhozan paimen.

12-ş zaduacca. Lugekkua stihane. Jogo şanonnan jälgeh luadikkua pietyndä. Kirjuttakkua şanonnat põvryh näh, pakkazeh näh, lumeh näh.

Talvella.

Pövry şuvri.
Pakkane pattьe.
Lumi valgie,
pellot katto.

Dorogat katto.
Katto muat.
Orahat peittl,
keviäh şuat.

13-ş zaduacca Luadikkua şanelenda. „Kolja langei bruvduh". Enzistäh şanelgua, a şiidä kirjuttakkua. Jogo şanonda zavodikkua annettuloilla şanoilla. Jogo şanonnan jälgeh şeizattakkua tocka.

Yhen kerran Kolja... . Jiä kerdah... Kolja... Tämän dogadi.. Hiän noştь... .

14-ş zaduacca. Näissä annettuloissa kaheşşa şanelennoissa şanonnat ollah şevotettu. Kirjutelgua şih rukah, ştobь liettäis şivottuacennuot şanelennat.

1.

Şiidä hänen valettьh vejellä.
Hyö curьstьh goralda.
Olja i Mişa luajittьh goran.

2.

Şiidä aijaşta şuat mie varajan ciboida.
Mie kergiin vain uidie.
Yhen kerran milma rubei buşkomah ciba.

15-ş zaduacca. Lugekkua iäneh nämä kolme şanondua. Kumbazella şanalla järevdyv iäni enzimäzeşşä şanonnaşşa? Toizeşşa? Kolmanneşşa?

Kirjuttakkua nämä şanonnat i jogo şanaşşa piirrdäkkiä ne şanat, kumbazissa järevdyv iäni.

Mama ruadav fuabrikaşşa kudojana.
Mama ruadav fuabrikaşşa.
Mama ruadav.

16-ş zaduacca. Žen že muone, kuin i endine.

Myö leikkuamma ruista zneikalla.
Myö leikkuamma ruista.
Myö leikkuamma.

17-ş zaduacca. Kirjuttakkua nämä şanonnat i jogo şanonnaşşa piirrdäkkiä že şana, kumbazeşşa lugiessja järevdyv iäni.

Aeroplana humizov. Aeroplana humizov ylähänä. Aeroplana humizov ylähänä linnan piällä.

Kolja läzevdy. Kolja läzevdy eglein. Kolja läzevdy eglein yöllä.

18-ş zaduacca. Žen že muone, kuin i endine.

Lapşet männäh. Lapşet männäh şkolah.
Lapşet männäh şkolah opaştumah.

Jogi kylmi. Jogi kylmi eglein. Jogi kylmi eglein yöllä.

Pojiezda pietty. Pojiezda pietty edähänä.
Pojiezda pietty edähänä stançaşta.

Şanonnan lopuşşa iäni **järenöv** i paisseşşa, şanonnan lopuşşa, pietylletäh.

§ 2-ne. Şanoin şivottuacenda şanonnaşşa.

19-ş zaduacca. Oigieh slozikkua şanat toine toizenke, ştobь liettäis şanonnat.

Prьmiera: Zavoda ruadav.

Zavoda.... Fuabrikka.... Kolhoznikat.... Ruadajat... (ruado,—ruattьh).

Mie.... Şie,... Hiän... Myö.... Työ. Hyö

Pionerka.... Oktjabrjonka... Komsomoljçat... (avttav, avtetah).

(kirjutamma, kirjutetah, kirjutettьh, kirjutat, kirjuttav, kirjutan).

20-ş zaduacca. Oigieh kirjutelgua şanat toine toizenke niin, kuin pidäv mieldä myötj. Kaccokkua, kuin muvttuacetah şanoin loput.

Prьmiera: Oliin zavodąşşa.

Läksiin... . oliin... . **(zavoda)**
Varuştuacettьh... . şuacen... . **(keviä)**
Oşşiin... . kirjutan... . **(kynä)**
Tuodьh... . leikatah... . **(zneika)**
Şeizatan... viritiin **(lampa)**
Oşşiin tetratin **(kooperativa)**
Annoin şanan olla **(udarnikka)**

21-ne zaduacca. Kirjutelleşşa tockin neicci şeizattakkua şanondoih şanat, kyzyndöidä myötj. Kyzynnät kirjuttuassja propustikkua.

Talvella.

Piha on kattuacen... . **(millä?)**
Lapşet curьssah... . **(mildä?)**
Linduzilla varoin lapşet rьputettьh **(min?)**

Kartazeh pirotettьh **(midä?)**
Kartazeşta şyödih **(ket?)**
Jogi kattuaci... . **(millä?)**

(şukşiloilla, lumella, kartazeh, muruo, linduzet, jiällä)

22-ne zaduacca. Kirjuttelleşşa skobkissa annetuot şanat muvtakkua kuin pidäv.

Udarnikka.

Belov objavi iccien (udarnikka).
Belov ei myöhäşşy (ruado).
(Belov) maşina nagoli blestiv.
Belov hyviin cistiv (maşina).
Ruadajat sorevnuiciecetah (Belov).

23-ş zaduacca. Kirjutelleşşa, tockin neicci, şeizattakua şanat kyzyndöidä myötj.

Fedja on vielä pieni.
Hiän on... . (mittä?)
Galstukka anduacov vain... . (kellä?)
Fedjan velli Vasja on... . (ken?)
Hiän kävelöv... . (kunne?)
Fedja oli otrjuadaşşa (kenenke?)
Pionerat käveldih... . (minke?)

(pioneralla, galstukka, otrjuadah, pionera, barabananke, Vasjanke).

§ 3-ş. Şuvri bukva nimilöissä.

24-ş zaduacca. Kirjuttakkua omih tetrattiloih nimet portrietoin alda. Myttynäzeştä bukvaşta pidäv kirjuttua nimi, tuaton nimi i familja?

Vladimir Iljic
Lenin.

Josif Vissarionovic
Stalin

25-ş zaduacca. Kirjuttakkua nimi, tuaton nimi i familja, prьmierua myötj.

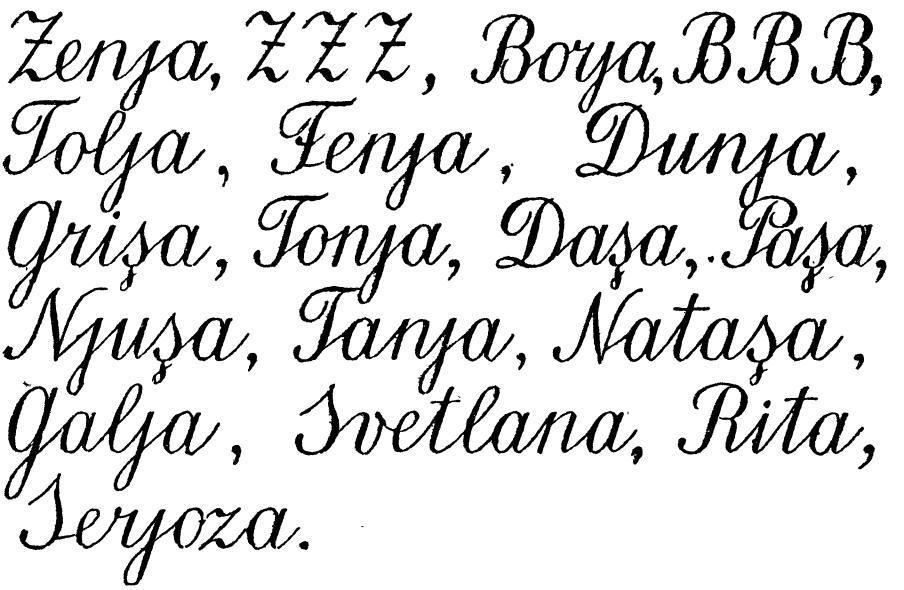
Mivn tuattuo kucutah Aleksei Nikolaevic Kirillov. Mivn muamuo kucutah.... Mivn dieduo kucutah.... Mivn vellie kucutah.... Mivn cikkuo kucutah....

Nimi, tuaton nimi i familja kirjuttuacetah şuvreşta bukvaşta.

26-ş zaduacca. Kirjuttakkua enzistä brьhaccuzin nimet, a şiidä tyttözin nimet.

Jesli, kumbane şuvri bukva jygieldi kirjuttuacov, kirjuttakkua händä monikerdua.

Maşa, MMM, Anni, AAA, Timo, Petja, Olja, Iro, Jelja, Fedja, Ulli, Mişa, Kolja, Nina, Julja, Jaşa, Şura, Jura, Zina, Zoja,

27-ş zaduacca. Kirjutelleşşa lopetelgua nimet i familjat.

Tänpiänä dezuvritah Zina Vinogradova i... Şelglet tetratit ollah: Koljalla, Volodjalla i... . Tänpiänä şkolah myöhäşşyttih Vasiljeva Tanja ... . Huomena ruvetah dezuvrimah Krьlova Katti i... . Sanitarnoissa komissijaşşa ollah: Nina Smirnova i... . Jälgimäzen şeinägazletan nomeran kirjutettьh Antonova Nataşa, Aleksejev Saşa i... .

28-ş zaduacca. Kirjuttakkua enzistä linnoin nimet, şiidä kyliin nimet i jogiloin nimet.

Linna Mosku, kylä Ozruşka, jogi Volga, linna Kalinina, jogi Neva, linna Petrozavodska, kylä Koivuşka, jogi Don, linna Leningrada, kylä Kurgi, jogi Dnepra, kylä Zaruvcca, linna

Harjkova, kylä Kolmodvorka, linna Stalingrada, jogi Oka.

Linnoin, sjolьin, kyliin i jogiloin nimet kirjuttuacetah şuvreşta bukvaşta.

29-ş zaduacca. Kirjuttakkua enzistä kolhozan nimet, şiidä zavodoin nimet.

Zavoda „Amo", kolhoza „Ruşkie Aho", zavoda „Serp i Molot", kolhoza „Uvzi Eländä", zavoda „Dinamo", kolhoza „Ruşkie Kylväjä", kolhoza „Pioner", kolhoza „Udarnik", zavoda „1 Maja".

30-ş zaduacca. Kirjuttuassja şeizattakkua tockin neicci nimet.

Myö elämmä linnaşşa... . (kyläşşä, sjolaşşa) Miän joven ruvcan nimi on...).

31-ne zaduacca. Kirjuttakkua enzistä lehmin, a şiidä koiгьin nimet.

Beljşa, Mussikko, Zucka, Buvra, Tuzikka, Rьiza, Damka, Krasotka, Şarikka, Barsikka, Beljanka, Trezorka, Kaştanka, Pestruşka, Zorjka, Malcikka.

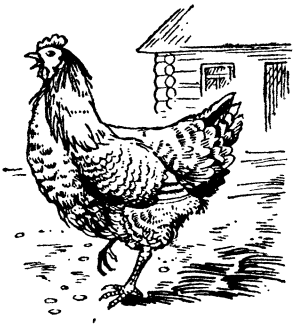
32-ne zaduacca. Kirjuttakkua tetrattiloih oman kolhozan, lehmiin i heboziin nimet kumbazie muissatta.

Ziivatoin nimet kirjuttuacetah şuvreşta bukvaşta.

§ 4-ş. Sloga i şanoin perenesindä.

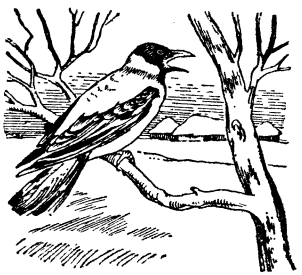
Ku-ku!

Ka-ka-ka!

Ku-ku-re-ku!

Bra!

33-ş zaduacca. Kuin työ rubietta kuccumah mecäşşä mämua, konza hiän on edähänä?

Şanoin cuastiloida şanuossja, ozualjgua kiällä. Kuin työ rubietta kuccumah Maşua. Şanoin cuastiloida şanuossja, ozualjgua kiällä. A kuin työ rubietta kyccumah Mihailua, Hodarie, Nataşua?

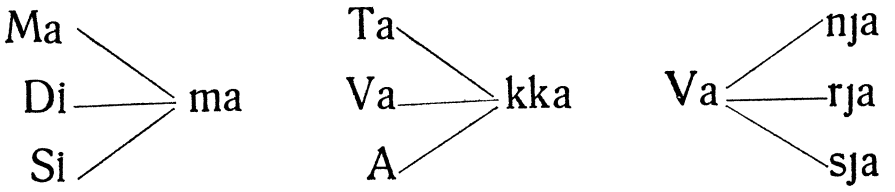
34-ş zaduacca. Şanat:

Mama, Maşa, Mihaila, Nataşa, Marişa, erottakkua piirrökşillä slogiksi.

Prьmiera: Ma-ma, Ma-şa.

Şanat ollah cuastiloista — slogista.

35-ş zaduacca. Yhtevttäkkiä slogat şanoih. Myttynäzet şanat lietäh. Kirjuttakkua hiät. Kirjuttuassja jagakkua piirrökşillä slogih.

36-ş zaduacca. Erottakkua slogih şanat prьmierua myötj.

va-kka	ta-kka	me-ccä
kukka	tukku	seppä
şukka	kukko	velli

37-ş zaduacca. Kirjutelgua piirretyöt şanat i erottakkua slogih.

Vellellä on hyvä **kossa. Kurret** uijittьh lendoh. **Katti** i **Anni** lähtei meccäh. **Kukka** Şeizov **ikkunalla. Kukko** lavlav. Şuvri **tammi** şeizov mecäşşä. Mama käşki **tuvva vettä.**

Revnakkeh kakşi yhen muostja bukvua erottuacetah yhteh slogah.

38-ş zaduacca. Şanokkua nimet, missä jälgimäne sloga on **dja, nja, tja, şa, ra.**

Şanokkua nimet, missä enzimäne sloga on **Pa, Sa, Ni, Şa, Nju, Ko, Va.**

39-ş zaduacca. Kirjuttuassja lopetelgua linduloin nimet. Slogat erottakkua piirrökşillä.

Linnut.

Şor...	piä-kşy...	...ru
Ti...	kiv—,... ru...	...go
Gu...	ka...	...kko

(Harakka piäkşyne, guljune, digo, guru, kivrune, şorza, tikku, kana, kukko).

40-ş zaduacca. Erottakkua slogih şanat annettuo prь-mierua myötj jogo paccahazeşta.

mua-mo	ai-da	vei-cci
tuatto	aitta	veikko
ruado	aiza	heinä
poi-ga	mui-gie	knii-ga
toine	puine	viizi
koira	puikko	kiiseli

41-ne zaduacca. Tockin neicci kirjuttakkua sloga, kumbane pidäv. Slogat jagakkua piirrökşillä.

o-paş—ja	ka-la-nie—
o-mbe—ja	jö-tki-nie—
rua—ja.	pa-ja-nie—

ma—ni-sta
tra—ri-sta.

42-ş zaduacca. Lugekkua „Oktjabrjatoin virzi slogie myötj. Jogo slogua şanuossja, ozualjgua kiällä. Şiidä kirjuttakkua kaikki şanat kaheşta slogaşta, kolmeşta i nelläştä slogaşta.

Oktjabrjatoin virzi.

Yksi, kakşi, kolme, nellä,
harpi, harpi veşşeleinmä.
Oktjabrjonka lapşi pieni,
kazvav-pionera lienöv.

43-ş zaduacca. Kirjuttakkua nimet porjuadkua myötj: enzistä yksislogahizet, şiidä kakşi slogahizet, şiidä kolme slogahizet.

Tivana, Borissa, Pedri,
Marina, Vladimir, Kim,
Mihaila, Timo, Niila,
Roigo, Valentina, Vera,
Nikolai, Jurgi, Okuli,
Sergei, Anni, Oleksi,
Olgga, Maryu.

Konza şana ei mahu yhellä strockalla, nin voit yksi, einin moni slogua perenessie toizella strockalla.

44-ş zaduacca. Lugekkua stihane i erottakkua piirrökşillä slogiksi.

Maşinat.

Muailman ruadajat,
kuvnelgua, kuvnelgua!
Judьssah motorat,
kolьssah şesternjat,
cuhissah remenit,
vabissah privodat.

Maşinat şoitetah,
motorat lavletah,
hyö meilä uvven,
elennän annetah.

45-ş zaduacca. Kirjuttuassja ozuttakkua piirrökşillä, kuin voit perenessie şanat, yheldä strockalda, toizella strockalla.

Prьmiera. Molotilka. Molo-tilka. Mo-lotilka. Molotil-ka.

Komsomoljça. Radio. Kino. Kluvba. Zavoda. Fuabrikka. Udarnikka. Kolhoza. Traktora. Vejalka. Sejalka. Źneika. Kosilka. Pluvga. Pionera. Kommunista. Oktjabrjonka.

§ 5-ş. Iäni.

46-ş zaduacca. Jagakkua slogih şanat:

Eris kirjuttakkua vain enzimäzet slogat.

Nimittäkkiä nämä slogat.

Erottuacetah-go slogat: **a u e i** vielä cuastiloiksi?

Kirjutelgua näistä ze şanoista, vain toizet slogat. Voit-go sloga **ro** erottua vielä cuastiloiksi? A sloga **go**? Sravnikkua slogat **ro ho** i **lo**. Mi heissä on yhen muone, a mi ev yhen muone?

47-ş zaduacca. Kirjuttuassja lopettakkua pidävillä iänilöillä.

Koira urajav r-r-r. Tuvli ulvov.....
Gudka gudiv.... Paravoza humizov....

Lehet helissah... Mieş koravtav...

(şşş... rrr... hhh..., u-u-u...)

48-ş zaduacca. Lövdäkkiä yhen muozet iänökşet, kumbazet ollah jogo strockan şanoissa. Kirjuttakkua nämä iänökşet eris.

1. Kana, kala, kazi, şuapka, kukat, takat.
2. Torelka, tjorka, uhvatta, stola, stuvla, stokana.

3. Käzi, vezi, kolhoza, luzikka, zirkalo, zavoda.

4. Linna, liha, lehti, pala, lavda.

Şanat ollah iänilöistä. länet ozuttuacetah bukvilla.

§ 6-ş. läni i bukva.

49-ş zaduacca. Lugekkua vuorokkeh şanat: enzistä şana enzimäzeldä strockalda, a şiidä toizelda i kuvnelgua, kuin şanuocetah loziemmat bukvat.

povda	ravda	tuvli	kavha
vakka	kova	talvi	vaşki

Şanoin keşşeşşä, missä ei şelgieh kuvlu on-go **u** enin **v,** pidjav kirjuttua bukva **v.**

50-ş zaduacca. Zen-ze muone, kuin endine.

Tävzi, pövry, kevhä tyvni.

Şanoin keşşeşşä, missä ei şelgieh kuvlu **y** enin **v,** pidäv kirjuttua bukva **v.**

51-ne zaduacca. Kirjutelgua şanonnat, şanoissa tockin neicci, kirjuttakkua pidävät bukvat.

Şygyzyllä nagoli tu...lo... Mişa kä...y... şkolah. Saşa no...zo... aivoin. Miän hebone on ty...ni. Sanjalla on ku...zi vuotta. Tä...zi vakka ruista. Talvella rьgeneh on pö...ry. Vanja lö...di avuamen. Velli jovella py...däv kalua.

52-ne zaduacca. Lugekkua şanonnat. Kuin kuvlutah piirrettylõissä şanoissa jälgimäzet bukvat?

Velli **lugov.**	Velli **kyndäv.**
Tuatto **kirjuttav.**	Tuatto **kylväv.**
Opaştaja **opaştav.**	Cikko **niittäv.**

53-ş zaduacca. Lopettakkua şanonnat ozutettuo prьmierua myötj.

Plotnikka strojiv.	Traktorista....	Kydoja....
Şeppä....	Kalaniekka....	Ombelija....
Niittäjä....	Opaştuja....	Stoljari....

(tagov, strugiv, niittäv, kudov, opaştuv, pyvdäv, kyndäv).

54-ş zaduacca. Kirjuttakkua prьmierua myötj.

Noştь—noştav.	Hyppäi—hyppiäv
oştь —....	kacco —....
katto —....	leikkai —....
nägi —....	ottь —....
käveli—....	ando —....
pili —....	kando —....
paisto—....	mäni —....
nagro—....	pani —....

Ka tämän muozissa şanoissa: aştuv, harpuav, vastuav, pidäv, lyvdäv, lövdäv, jälgimäne bukva pidäv kirjuttua **v.**

55-ş zaduacca. Lugekkua, kuin kuvluv yhenmuone otmietittu bukva, enzimäzeşşä paccahazeşşa i toizeşşa.

Käzi	Kazi	Tätä	Tuatto
Karbalo	Käbälä	Lämmiin	Lampa
Kurgi	Kylgi	Värci	Vaza

56-ş zaduacca. Kirjutelgua sanonnat u şeizattakkua tockin neicci pidävät bukvat.

Kazi pyvdä... hiirdä. Mivla kivistä... **käzi.** Traktora kyndä..., aştoicco..., kylvä..., puicco..., i şellittä... Mecäşşä kazva... lozie näre. Ruşkuo... aivoin päiväzen novzendaranda. Jogi keviällä virdua... ylen boikko. Tuvli noşta... şuvren pövryn. Tänpiänä tuvlo... vilurannaşta. Kolhoza vedä... şkolah halguo. Pakkane kylmättä..., päiväne şulua...

57-ş zaduacca. Muvtakkua i kirjuttakkua prьmierua myötj şanat i sravnikkua iänilöidä myötj i bukvie myötj.

Tuatto tuatot.	Kappa kapat.	Kukka kukat.
Muamo —	Näppi —	Kukko —
Cikko —	Meccä —	Tukku —
Akka —	Vicca —	Takka —
Ukko —	Occa —	Aitta —

58-ş zaduacca. Kirjuttakkua şanonnat i piirrdäkkiä ne şanat, missä on revnakkeh kakşi yhen muostja bukvua.

Yhen kerran Katti, Natto i mie kävelimä meccäh. Mecäşşä myö näimmä oravua. Orava kocci okşalda okşalla. Ikkunalla kukkiv kukka. Anni toi vettä. Pikkärane tyttöne kizuav pihalla.

59-ş zaduacca. Lugekkua virryt. Kirjutelgua şanat, missä on revnakkeh kakşi yhen muostja bukvua.

Muariezen.

Muariezen, Muariezen,
muamoş kuccuv kodihize.
Yö pimikkäne, vezi vilukkane.

Lesniccazet libiezet,
gorniccazet korgiezet.
Ken nämä luadi?
Kirveş nämä luadi.

Yksi iäni rьgeneh ozuttuacov kahella bukvalla.

§ 7-ş. Pehmittäjä znuakku.

60-ş zaduacca. Lugekkua şanonnat. Kuin kuvluv bukva jälgimäzissä sanoissa, enzimäzellä i toizella strockalla.

1. Ajav pelduo **myötj.**
2. Midä şie **myöt?**

61-ne zaduacca. Kirjuttuassja lopettakkua şanonnat.

Jänis hyppiäv pelduo....
Ruvcca virduav mecciä....
Kolja aştu şildua....

62-ne zaduacca. Kirjuttakkua şanonnat. Bukva j piirrdäkkiä.

Mivn tuatto on boljşevikka. Mivn velli on komsomoljça. Mişalla ollah konjkat. Saşalla knizkoilla varoin on oma paljcane. Vembeleşşä rьppuv koljcane. Boljnicca on läşşä. Vihmaşta vejeşşa novşşah byljbukat.

63-ş zaduacca. Lugekkua kaikki şanonnat i kirjuttakkua ne şanat, missä on bukva j.

Oktjabrja on trudiecijoin pruazniekka. Manja on pionerka. Vasja on pionera. Sanja on oktjabrjonka.

64-ş zaduacca. Lugekkua şanonnat i kirjutelgua nimet.

Kolja lugov.
Vasja kirjuttav.
Njuşa ombelov.
Sanja pezöv.
Tanja kizuav.
Fedja kaccov.
Stjopa şärgöv.
Ljoşa uiccov.
Petja pyvdäv.
Manja resuiccov.
Olja şyöv.
Polja nieglov.
Jelja lavlav.
Volodja kuvndelov.

65-ş zaduacca. a) Kirjutelgua vain keviäkuvt b) Kirjutelgua vain kezäkuvt. ç) kirjutelgua vain şygyzykuvt; c) kirjutelgua vain talvikuvt.

Janvarja, fevralja, marta, aprelja, mai, ijunja, ijulja, avgusta, sentabrja, oktjabrja, nojabrja dekabrja.

66-ş zaduacca. Lugekkua şanonnat. Kirjutelgua kaikki şanat, missä on pehmittäjä znuakku.

Myö şkolaşşa opaşşumma 8 kuvda: sentjabrjan, oktjabrjan, nojabrjan, dekabrjan, janvarjan, fevraljan, martan i main.

Myö şkolaşşa opaştuma lugomah, kirjuttamah, resuimah, klejimäh, kizuamah i lavlamah. Myö opaştuma avttamah toine toizella ruadua yheşşä.

§ 1-ne. Kyzyndäşanonda.

1-ne zaduacca. 1) Vьraziteljno lugekkua stihotvorenja.

Lugekkua näin: yksi lugov kyzynnät, toine ot ietat.

Kuvnnelgua, kuin mänöv iäni kyzynnäşşä. Myttynäne znuakku şeizov şanonnan lopuşşa kyzynnänke? 2) Kirjutelgua vain yhet kyzynnät.

*
* *

Kenen nämä konnut: puaşnjat i pellot?
— Nämä kaikki ollah miän kolhozoin muat.
Midä tämä strojitah ylci päivät i yöt?
— Kivizie kodiloida, jo lopetellah nyt.
Mi tämä lienöv?
— Zavoda lienöv. Jogo vuotta tuhatat,
maşinua meilä andav.

2-ne zaduacca. Lugekkua kyzynnät i jogo kyzyndäh otvietikkua yhellä şanalla: Da. En. Şiidä tämä kirjutelgua.

Hambahie şie cistit? Ennen şyöndiä käzie pezet?
Kylyh kävyt? Pertie pyvhit? Pertin ikkunua avualet?
Vuatteida cistit? Ennen maguandua peziecet?
Strugie mahat? Resuija mahat? Lugie boiko mahat?
Kirjua kirjuttua mahat? Uija mahat?

Kyzyössä iäni vienovduv.

3-ş zaduacca. a) Lugekkua kyzynnät vazameşta paccahazeşta i otvietat oigieşta paccahazeşta.

Kuin työ luvetta kyzynnät i kuin luvetta otvietat?

a) Kirjutelgua kyzynnät i jogo kyzynnän jälgeh kirjuttakkua otvietta.

Kyzynnät.	Otvietat.
1. Serjoza läziv?	1. Serjoza läziv.
2. Hiän **maguav?**	2. Hiän maguav.
3. Häneşşä **on ägie?**	3. Häneşşä on ägie.
4. Hiän **prostudiecci?**	4. Hiän prostudieci.
5. Händä lecciv **dohtari?**	5. Händä lecciv dohtari.

4-ş zaduacca. Jogo şanonda lugekkua kakşi kerdua: enzistä kuin **kyzyndä**, şiidä kuin otvietta.

Meilä liev ekskursija. Myö lähemmä meccäh.

Tänpiänä hyvä şiä. Vihmua ei lie. Kaikin lähtietäh ekskursijah. Otamma keralla vakkazet.

5-ş zaduacca. Lugekkua kaikki otvietat oigieşta paccahazeşta.

Arvakkua myttynäne oli enzimäne kyzyndä.

A toine kyzyndä? Kolmaş? Nellaş? Viijeş? Kirjuttakkua jogo kyzyndä i häneh otvietta revnah.

Kyzynnät.	Otvietat.
1.	1. Mecäşşä.
2.	2. Leikkain halguo.
3.	3. Tätänke.
4.	4. Oravua.
5.	5. En pyvdän.

Şanonda kyzynnänke kuccuocov **kyzyndäşanonnakşi.**
Hänen jälgeh kirjuttuacov **kyzyndäznuakku** (?).

6-ş zaduacca. Lugekkua vazameşta i oigieşta paccahazeşta şanonnat. Ollah-go yhen muozet şanonnat?

Kirjutelgua oigieşta paccahazeşta şanonnat. Andakkua otvietta jogo kyzyndäh.

Prьmiera: käveliit-go şie şieneh? (käveliin, en kävellyn).

1. Şieneh şie kaveliit?	1. Käveliit-go şie şieneh?
2. Kolhozaşşa kezällä ruavoit?	2. Ruavoit-go kezällä kolhozaşşa?
3. Traktoran ruaduo näit?	3. Näit-go traktoran ruaduo?
4. Marjah käveliit?	4. Kaveliit-go marjah?

Kyzyndä şanonnaşşa rьgeneh on cuastine-go.

7-ş zaduacca. Erottakkua lehti puolekkah. Vazemeh randah kirjuttakkua anketan kyzynnät, oigieh randah, neih otvietat.

Anketta.

1. Kuin şivn nimi, tuaton nimi, familja?
2. Äijä-go on şivla vuotta?
3. Kuin kuccucov şivn şkola?
4. Missä hiän on?
5. Kumbazeşşa şie gruppaşşa opaşşut?

8-ş zaduacca. Kirjutelgua nämä şuvtkat i pribautkat i şeizattakkua, missä pidäv tocka, einin kyzyndäznuakku.

Şuvtkat i pribautkat.

Midä ruat
— En ni midä
A hiän midä
— Mivla avtav

Koira, midä lıavkut
— Hukkie pöllättelen
Koira, midä hännän liccait
— Hukkie varajan

9-ş zaduacca. Jogo piirretyöllä şanalla kirjuttakkua kyzyndä. Enzistäh tämä luadikkua şanuon.

Prьmiera: Min Petja kuvluştь yöllä ikkunaşta?

Kolhozan vihaznikat.

Yöllä Petja kuvluştь ikkunaşta **ravun.** Hiän hypähäldi **pihalla.** Pihua myötj hyppäi **rahvaş.** Kolhozan pticnikan taguana nägy **şavu.** Palo lehmiin **tanhuo.** Hänen viritettih **kulakot. Kolhoznikat** väliän şammutettьh palon. Kulakot **arestuidьh.**

10-ş zaduacca. Lugekkua şanonnat. Kuin kirjuttuacov kyzyndäcuastine—go? Kirjutelgua kyzynnät. Andakkua heih otvietat.

On-go sorevnovanja?

Tuli Fedä şkolaşta kodih. Fedjalda muamo kyzy:
Fedja, on-go teilä şkolaşşa sorevnovanja?

Olet-go şie udarnikka?
On-go şivla kirjutettu dogovora?

Şanonnaşşa cuastine-go, aiviin kirjuttuacov eris. Ennen händä şeizattuacov **piirröş (-go).**

11-ş zaduacca. Kirjuttakkua tävvet otvietat. Otviettoih varoin ottakkua kyzynnöistä pidävät şanat.

Ruşkien armiin vozdja.

Ken on Ruşkien armiin vozdja **(Klim Efremovic Voroşilov).** Kumbazista vuoziloista Voroşilov rubei ruadamah şahtaşşa? **(kuvveşta vuvveşta şuat).** Äijän-go hiän şai päiväşşä? **(kymmenen kopeikkua);** Midä hiän ruado tämän jälgeh? **(oli paimenena, kazakkana kulakoşşa, ruadajana zavodaşşa).** Mistä şyötj händäh äijän kerdua arestuidьh i työnneldih? **(borcuinnaşta şyötj, ruadajan klassan vihaznikoinke).**

Midä ruado tovarissa Voroşilov oktjabrjan revoljuçijan aigah **(komanduicci ruşkeilla bojevoiloilla otrjuadoilla).**

12 zaduacca. Kirjuttakkua tävdeläzet otvietat.

Oktjabrjan revoljuçija.

Mintäh revoljuçija şanuocov Oktjabrjan? Myttynäne partii rukovodi revoljuçijalla? Ken şilloin rukovodi kommunistoin partiilla? Kenen oldьh Oktjabrjan revoljuçijah şuat fuabrikat, zavodat i paremmat muat? Kenen ollah nämä kaikki nyt? (Žentäh, şto hiän oli oktjabrjalla; komunistoin partii; Lenin; fabrikantoin, zavodcikoin i pomeşşikoin; ruadajoin i hressiänöin.)

§ 2-ne. Ravahandaşanonda.

13-ş zaduacca. Lugekkua tämä stihotvorenja. Lugekkua kuvlovaldь i vьraziteljno. Myttynäne şeizov znuakku pocti jogo şanonnan lopuşşa? Kirjutelgua stihotvorenja.

Gudiv, kiehuv kucunnaşşa randa:
— Tovarissat druvzno!

Viät kaikki andua!
Şahtoissa, peldoloissa,
udarno ruadua i
— enämbi kylviä
ruista i vehniä!
— Enämbi andua,
stalie i ravdua!

14-ş zaduacca. Lugekkua vьraziteljno nämä şanonnat (lozungat) i kuvnelgua iänen tona. Myttynäne znuakku şeizov jogo şanonnan jälgeh? Kirjutelgua lozungat.

Kaikin ruavolla!
Pois proguljşikat!
Pois kulakot!
Olgah tervehet udarnikat!
Olgah terveh Ruşkie armii!
Olgah terveh tovarissa Stalin!

Ravahtuassja iäni vägövöidyv.

15-ş zaduacca. a) Lugekkua jogo prьmiera vazemeşta i oigieşta paccahazeşta. Myttynäzellä tonalla työ luvetta şanonnat oigieşta paccahazeşta? Myttynäne znuakku şeizov näin şanoin lopuşşa? ä) Kirjutelgua prьmierat oigieşta paccahazeşta.

1. Hilljakkane ilda
2. Tiälä igävä.
3. Hiän cudakka
4. Paha şiä
5. Guljaicelдьma
6. Magie kalarokka

1. Ah, myttynäne hilljakane ilda!
2. Kuin tiälä on igävä!
3. Myttynäne hiän cudakka!
4. Nu i şiä!
5. Ka niin guljaicelдьma!
6. Min on magehune kalarokka!

Ravahandaşanonnan lopuşşa kirjuttuacov ravahandaznuakku (!)

16-ş-zaduacca. Kirjutelgua enzistäh ravahandaşanonnat, a şiidä kyzyndäşanonnat.

Ken tämä ruavon hylgäi ennen aigua?
Ken tämä humalaşşa ruadav aivin?
Perra, barabana, kerävvyş trevoga!
Ajamma pois ne, ket ruadua ei tahota!

17-ş zaduacca. Lugekkua şanelenda. Kirjutelleşşa, missä pidäv, şeizattakkua tocka, einin kyzyndäznuakku.

Hiän on koissa.	Hiän on koissa?	A, hiän jo on koissa!
Kalarokka on magie.	Kalarokka on magie?	Min on magehune kalarokka!
Guljaiceldьma.	Guljaiceldьma?	Ka nin guljaiceldьma!

18-ş zaduacca. 17-ta zaduacaşta kirjutelgua kaikki kyzyndäşanonnat; a şiidä kaikki ravahandaşanonnat. Lugekkua jiännyöt şanonnat. Millä hyö ev yhen muozet kirjutettuloinke şanonnoinke.

Şanonda, kyzynnättä i ravahannatta, kuccuocov **şanelendaşanonnakşi.**

19-ş zaduacca. Lugekkua şanelenda. Kirjutelleşşa, missä pidäv, şeizattakkua tocka, einin kyzyndäznuakku, einin ravahandaznuakku, einin piirröş.

Şkolan sobranjaşşa.

Predseduatelja avai sobranjan
— Kaikin go, tuldьh
— Kaikin Kaikin
Mişa kyzy predseduateljalda
— Voit mivla şanuo şanonda
— Şano
— Mie predlagaicen enzistäh obsudie miän klassan porjuadkat, a şiidä jo paissa ekskursijah näh
— Verno Verno Ekskursijah näh jälgeh
— A myö emmä rubie Emmä rubie
— A şie midä ravizet

— Da mih näh paissah Mie en kuvlun
Predseduatelja luadi porjuadkan
— Elgiä raviskua i kuvnelgua predseduateljua
Kaikin hillettih

20-ş zaduacca. Kirjutelgua omaşta luvendakniigaşta kakşi ravahandaşanondua i kakşi kyzyndäşanondua.

21-ne zaduacca. Socinikkua i kirjuttakkua omat şanelendaşanonnat, kyzyndäşanonnat, ravahandaşanonnat.

§ 3-ş. Avatuot i şalvatuot iänet.

22-ne zaduacca. Şanokkua yksiin ka nämä iänet: **a, o, u, e, ä, ö, y, b, m, n, l, p, t.** Kumbazet näistä iänilöistä şanuocetah enämmäldi şuvn avuannanke? Kumbazet heistäh şanuocetah vähemmäldi şuvn avuannanke? Kumbazie iänilöidä şanuossja vozduha şuvşta lähtöv vällemmäldi? Kumbaziinke iänilöinke hiän lähtöv kiindiemmäldi.

länet **a, o, u, ь, e, i, y, ä, ö** kuccuocetah **avattuloiksi.**
länet **b, c, ç, d, f, g, h j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, z, ƶ ȝ** kuccuocetah **şalvattuloiksi.**

Alfavitta.

Kaikkiedah bukvua on 31. Hyö şeizotah ka tädä vuoruo myötj:

A Ä B C Ç D E F G H I J K L M N O Ö P R S
a ä be ce çe de e ef ge ha i jot ka elj em en o ö pe er es

Ş T U V У Z Ƶ Ȝ Ь j-pehmittäjä znuakku.
şa te u ve y zet ze dzi ь

Bukvat tällä vuorolla sostavljaijah **alfavitan.**

Avatuot bukvat (9) **A, O, U, Ь, E, I, Ä, Ö У.**
Bukva **j** ev iäni.
Toizet bukvat ollah şalvatuot.

23-ş zadacca. Şanokkua yksiin iänet **ā, ō, y,** a şiidä **a, o, u.** Kuin kuvlutah nämä avatuot ianet? Millä ev yhen muozet hyö kuvluo myötj?

Iänet **ä**, **ö**, y kuccuocetah pehmeiksi iänilöiksi.
Iänet **a**, **o**, **u** kuccuocetah koviksi iänilöiksi.

24-ş zaduacca. Kirjutelgua alfavitaşta kaikki şalvatuot bukvat. Äijä-go heidä on kaikkiedah?

25-ş zaduacca. Lugekkua şanat, oigieh şanuon bukvie. PSFSR (er-es-ef-es-er), SSSR, ÇK, VKP(b).

26-ş zaduacca. Nimet kirjuttakkua alfavitan vuoruo myötj. Kumbazih bukvih ev nimilöiä? Illja, Sofja, Olga, Borissa, Marju, Vera, Zoja, Anni, Darju, Nina, Petja, Tanja, Timo, Vanja, Grişa, Jogora, Hodari, Ljoşa, Kolja.

27-ş zaduacca. Sostuavikkua tiän gruppan kaikin opaştujin spiska alfavitan vuoruo myötj.

Prьmiera:

1. Aljoşina Vera.
2. Äbäzöjev Illja.
3. Burlakov Fedor.
4. Cudina Tatjana.
5. . . . . .

28-ş zaduacca. Lövdäkkiä şanьkkozeşta iellehpäizet şanat:

1. Oktjabrjonka, pionera, komsomoljçá, kommunista.
2. Traktora, sejalka, molotilka, vejalka.

§ 4-ş. Zi i Şi.

29-ş zaduacca. Jogo predmettah nän kirjuttakkua mi hiän on, einin mih varoin. Piirrdäkkiä şanat kumbazissa ollah slogat **zi** i **şi**.

şiga — ziivatta.	kukşina —....	hirzi —....
şiegla —....	şirma —....	şina —....
cizikkä —....	karzina —....	şineli —....

(lindu, aştье, miebeli, vuattье, kolessun cuasti, şellittiässä, strojindah varoin, pidiässä einehie).

zi i **şi** aivin kirjuttuacetah bukvanke **i**. Prьmierakşi: şiga, hirzi.

30-ş zaduacca. Kirjuttuassja piirrdäkkiä şanat, missä on sloga şi. Şiidä nämä şanat kirjutelgua eris.

Guomnoşşa.

Mie käveliin guomnoh ruadamah. Şielä miän kolhoza molotilkalla puicci kagrua. Ruado mäni şih rukah: yksi mieş ajeli hebozie. Kahenkeş leikottьh cirpilöillä şideilöidä. Yksi mieş kobraziin pani molotilkan hambahih kagrua. Kolmenkeş puiseldьh puiduloida olgiloida i şivottьh kubuloih.

Toizeşşa randua şellitettih kagroida vejalkalla. Vejalkaşşa on äijä şieglua. Ruckua pyörittiän şieglat lekutah. Kagra şiegloista läbi mänöv i şellittiäcöv.

Mie avtoin cirpillä leikata şideidä. Siidä mie ajeliin hebozie. Hebozet milma ei ylen kuvneldu. Mie heidä rubein pergamah ruoşalla. Brigadira Şirmakov mivla ei andan tämän tuacci enämbi ajella hebozie. Hiän şano: ziivattua pergua ei voi.

31-ne zaduacca. Kirjutelgua şanonnat. Piirrdäkkiä şanat, missä on sloga zi.

Veşşeläldi kuvluv opaştujin virzi. Muzikat lähtei niittämäh, a naizet haravoimah heiniä.

Meilä nyt on uvzi şkola. Kuvzi brьhacustja ruatah şkolan ogordaşşa. Lozie hirzi venyv puvnjan luona. Enzimäne paraş opaştuja on Zirkova Tanja. Lindune cizikkä hyviin lavlav. Näreiköştä keräimmä äijän rьizikkiä.

§ 5-ş. Bukva j kuin şalvattuloin iänilöin pehmittäjä znuakku.

32-ne zaduacca. Lugekkua şanat: enzimäzeştä i toizeşta stolbikkazeşta, şiidä kolmanneşta i nellänneştä. Myttyöt avatuot iänet ollah enzimäzen i kolmannen stolbikkazen şanoissa? *A* toizen i nellännen? Kuin kuvlutah şalvatuot iänet şanoissa pehmeinke iänilöinke? A kovinke?

1.	2.	3.	4.
käzi	— kazi	şilmä	— şilma
kylmä	— kulma	työ	— tuo
kyly	— kulu	lyvvä	— luvva
lyö	— luo	löfkytä	— lovkuta
vällä	— valda	vähä	— vaha

Pehmeinke avattuloinke iänilöinke, şalvatuot ianet rьgenemmä kuvlutah pehmieldi.

33-ş zaduacca. Lugekkua i kirjutelgua şanonnat. Piirrdäkkiä şanat kovinke avattuloinke iänilöinke. Kirjutelgua eris şanat pehmeinke iänilöinke.

Maşa on urhakka tyttöne. Şygyzyllä viluştuacov. Harmua jänis talvekşi valguov. Miän kylä on şoma. Şkolah meilä on läşşä kävellä. Lötöt eletäh vejeşşä i heiniköşşä. Rьhma luadiecov työştä i hlopkaşta. Rьizikkä kazvav mecäşşä. Myö olemma udarnikat. Daşa şkolah aiviin myöhäştyv. Peşkiä käzie ennen şyöndiä.

34-ş zaduacca. Jogo annettuoh şanah kirjutelgua vaştamielizet şanat.

Edähänä — läşşä	Alahana —...	kaida —...	kebie —...
kova —...	korgie —...	vilu —...	valgie —...
endine —...	äijä —...	lozie —...	tyhjä —...

(jygie, vähä, lämmin, pehmie, ylähänä, magie, muşta, kaida, hoikka, nygyne, tävzi).

35-ş zaduacca. Kirjutelgua şanelennat i piirrdäkkiä şanat kovinke iänilöinke, vallikkua i kirjuttakkua eris şanat pehmeinke iänilöinke.

Hukat kyläşşä.

Yhen kerran mie jalgevvuin yöllä ravuşta. Kacon şeizov mama ikkunan luona, itköv i ravizov „Hukat! Hukat". A tuattuo evlun koissa.

Azie oli talvella. Kuvluv vain kuin pakkane pergav i hukat ulvotah. Mie pölläşşyin. Viikon ei şuanun uinota. Huomnekşella tiijuştьma, şto hukat viedih susiedalda liäväştä lambahan i vuornan.

36-ş zaduacca. Kirjuttuassja şeizattakkua propustituot şanat.

Pogovorkat.

Jogo linduzella oma... Kallis luzikka... Şygyžyllä on yksi marja i ze kargie... Mietiin harakkah, a popadiin... Ole veşşelä kuin i olet...

(keşşellä, bronih, iäni, räbinä, murginakşi).

37-ş zaduacca. Lugekkua şanat. Kuin kuvlutah otmietituot bukvat şanoissa pehmeinke avattuloinke iänilöinke, kovinke? Mytty-näne znuakku şeizov pehmein şalvattuloin iänilöin revnaşşa, şanoissa kovinke avattuloinke iänilöinke.

kylgi	konjka	nälgä	valjka
şelgä	koljca	şelgie	puzьrjka
nänkä	paljca	şy'gi	boljnicca

38-ş zaduacca. Lugekkua nämä şanat. Ollah-go kovat iänet einin pehmiet heissä? Kuin kuvlutah otmietituot şalvatuot iänet? Kirjuttakkua nämä şanat.

Vanja	njukunda	Stjopa
Tanja	sjola	stjokla
Kolja	Ljoşa	njokka
Manja	Njuşa	njuakka

Pehmittäjä znuakku kirjuttuacov şanoissa, kumbazissa ollah kovat avatuot iänet **a, o, u.** Pehmein şalvattuloin iänilöin şanoissa, kumbazissa **ollah** pehmiet avatuot iänet **ä, ö, y,** pehmittäjä znuakku ei kirjuttuace.

39-ş zaduacca. Kirjuttakkua jogo kyžyndäh tävvet otvietat.

Missä lecitäh läzijöidä? Midä myötj ajellah pojiezdat? Millä curьssah jiädä myötj lapşet? Millä sinitäh vuatteida? Mih şivotah rahikset kyndiässä? Millä myö kacomma? Ken kaccov lapşie? Millä myö ruamma?

(reljsoida myötj, şilmillä, nänkä, käzillä, valjkah, sinjkalla, konjkilla).

40-ş zaduacca. Lugekkua şanat. Kuin kuvlutah otmietituot bukvat heissä. Myttyöt avatuot iänet ollah näissä şanoissa. Luadikkua näinke şanoinke şanonnat.

Prьmiera: Kebieldi strugiecov leppä.

Pehmieldi...	Şilieldi...	Kebieldi...
Şelgieldi...	libieldi...	sinizeldi...

Şanoissa, missä şalvattuloinke iänilöinke ollah vain iänet: **i, e**, pehmittäjä znuakku ei kirjuttuace.

41-ne zaduacca. Kirjuttuassja muvtakkua şanat, annettuo prьmierua myötj. Şanat kovinke iänilöinke piirrdäkkiä.

şanuo — şanuossja	luadie —...	revittiä —...
pidiä —...	niittiä —...	şordua —...
kavellä —...	noştua —...	lyöttiä —...
ruadua —...	levittiä —...	kaştua —...
aştuo —...	luokşie —...	kyndiä —...

Pehmittäjä znuakku ei erota şalvattuo iändä avatuoşta.

42-ne zaduacca. Lugekkua şanonnat. Kirjutelgua enzimäzet şanat. Kuin kuvluv şalvattu iäni **s** şanan lopuşşa? On-go maltavat şanat konza ev neissä pehmittäjiä znuakkuo?

Pols laisuş!	**Aştuis** şkolah.
Vois ruadua.	**Tois** gribua.
Tuliis kodih.	**Lois** pualikan.

Şanoin lopuşşa bukvan **s** — n jälgeh ei kirjuttuace pehmittäjä znuakku.

43-ş zaduacca. Muvtakkua şanat annettuo prьmierua myötj. Luadikkua muvtettuloinke şanoinke şanonnat.

Prьmiera: Hiän luadiis kirveheh varren.

luadi — luadiis	leikkai —...	virdai —...
käveli —...	şordь —...	şoittь —...
ruado —...	murdь —...	lavlo —...
borcuicci —...	pili —...	mögizi —...
niitti —...	pezi —...	vihmu —...

§ 6-ş. Bukva ь.

44-ş zaduacca. Kirjutelgua şanonnat. Piirrdäkkiä şanat, missä vaş tavduv iäni **ь**.

Ahaş paijan rьnda liccuav kaglua. Rьgeneh şygyzyn vihmaşta ollah märrät vuattьet. Rьkkuo voit väliämme, cem luadie. Työştä kezrätäh rьhmua, a rьhmaşta kuvotah materjua.

Vanhat rьpakot keriä i şuata kooperativah. Şyöndäaştьet luadiecetah: ravvaşta, şaveşta, vaşşeşta, aljuminiista i toizista materjualoista. Ennen puidьh brьvzoilla, a nyt molotilkalla.

45-ş zaduacca. Vallice şanat, missä ollah ä, ö, y, kirjuta hiät eris. Myttynane bukva kirjuttuacov näissä şanoissa **r**—n jälgeh.

rьehkiä	rьädy	grьfeli
brigada	rьizikkä	rьehtilä
börьzi	pricina	rьehätä

Şanoissa, missä ollah ianet **ä, ö, y** bukvan **r**-n jälgeh kirjuttuacov aivin bukva **ь**, a ei **i**.

§ 7-ş. Jotkaşanat.

46-ş zaduacca. Lugekkua şanelenda. Piirrdäkkiä şanat pehmittäjänke znuakunke. Kirjutelgua şanat jotkanke.

Kuin mie uppoin.

Oştь mama mivla uvvet staljnoit konjkat. Mie äijäldi ihaşşuin i läksiin jovella curuamah. Curata vielä äijäldi hyviin en mahtan. Jovella şivoin konjkat jalgah i rubein curuamah. Curuanda oli luajittu mellicän luona.

Yhellä kerdua mie kaikeşta viäştä hyppäin i läksiin melliccäh päin. Mivla jällesti ravistьh tovarissat: „Şinne ei voi—uppuot".—A mivla ei şuanun kiändyö i lennim virduajah vedeh. Rubein ravizomah i tovarissat niin-ze. Ravuh tuldьh vanhemmat mellicäldä i noşşettьh mivn vejeştä. Mie äijäldi prostudieciin i viikon venyin boljnicaşşa.

47-ş zaduacca. Lugekkua şanat. Kirjutelgua jotkanke şanat, missä ollah pehmiet avatuot iänet.

jalga	jänis	juna	jyvä
jogi	jötki	Jelja	jiä

Jotkaşanat ollah pehmeinke i kovinke avattuloinke iänilöinke.

48-ş zaduacca. Lugekkua şanat enzistäh jotkanke, a şiidä pehmittäjänke znuakunke. Millä ei yhteh rukah şanuoceta nämä şanat? Kuin kuvluv şalvattu iäni ennen jotkua?

marja	Varja	karja	Kolja
tuhjo	Vanjok	sobranja	Vanja
kirjuta	Vasja	objuavi	Marju

Jotka-şanaşşa erottav şalvatuon iänen avatuoşta i hänen pehmittäv. Jotkaşanaşşa ennen jotkua pehmittäjä znuakku ei şeizattuace.
Pehmittäjä znuakku ei erota şalvattuo iändä avatuoşta.

49-ş zaduacca. Muvtakkua şanat jotkanke pьmierua myötj niin, ştobь hyö otvietittais kyzyndäh-kedä midä.

Pedäjä — pedäjöidä.	niittäjä—....	luokşija—....
aştuja—....	kyndäjä—....	şanoja—....
kävelijä—....	idäjä—....	opaştaja—....
oştaja—....	şordaja—....	opaştuja—....
ruadaja—....	luadija—....	leikkuaja—....

50-ş zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkua pidävät şanat jotkanke. Piirrdäkkiä şanat, missä on pehmittäjä znuakku.

Ohotnikka zarjadi... Mecäşşä jo loppiecettьh kaikki.... Şygyzyllä issuttьma saduh....

Pelloşta aştuv lehmiin.... Pluvga, aştova, harava, hango ollah kylätalohukşen.... Kellone zvoniv i kuccuv.... Şeinällä

rьppuv.... ekskursijah näh. Puizeşta kirboi..... Myö kirjuttьma Moskovan pioneroilla.....

(karja, marjat, orudjat, kirjan, marjatuhjozet, ruzjan, pohja, sobranjah, objavlenja).

51-ne zaduacca. Kirjuttussja, şeizattakkua propustituot şanat.

Poslovicat i pogovorkat.

Varaccu kuin.... Märgä vihmua ei.... Pöllätetty broni i tuhjuo.... Tavo ravdua kuni.... Elä aja hevostja ruoşalla, a aja.... Omat jallat kuin sankat, istuocet i....

(ajat, varajav, palava, kagralla, jänis).

52-ne zaduacca. Kirjuttakkua vuvven kuvt jäl̈lekkäh, enzimäzeştä jälgimäzeh şuat. Kumbane kuv on enzimäne vuvveşşa? Kumbane toine? Kolmaş? I niin iellä.

Dekabrja. Fevralja. Marta. Ijunja. Avgusta. Nojabrja. Aprelja. Ijulja. Mai. Sentjabrja. Janvarja. Oktjabrja.

§ 8-ş. Vägovät iänet.

53-ş zaduacca. Kirjuttakkua näinke şanoinke şanonnat tiän valjicendua myötj.

Kaşşa	kukko	Anni	opaşşunda
pakkane	aitta	cikko	velli
meccä	kaikki	paikka	ukko
tammi	ikkuna	kukka	linna

54-ş zaduacca. Muvtakkua şanat pr›mierua myötj. Lugekkua, kuin kuvlutah kakşi yhen muostja şalvattuo bukvua i yksi zen ze muone şalvattu iäni muvtetuoşşa şanaşşa? Millä ei yhteh rukah şanuoceta? Kumbane vägövemmäldi şanuocov?

Kukka — kukat	vakka —	aitta — . . . .
meccä —	mitta —	cikko — . . . .
paikka —	pocci —	veikko — . . . .

Şalvatuot iänet, kumbazet ozuttuacetah kahella yhen muozilla bukvilla, kuccuocetah **vägöväkşi.**
Şalvatuot iänet, kumbazet ozuttuacetah yhellä bukvalla, kuccuocetah **viättömäkşi.**

55-ş zaduacca. Jogo predmiettah näh kirjuttakkua mi hiän on. Vägövät iänet piirrdäkkiä.

Mallja on aştьe.	Katti—...	kukko—...
veicci—...	tammi—...	şeppä—...
skammi—...	lammaş...	hukka—...

(puv, orudja, nimi, ziivatta, zvieri, miebeli, lindu).

56-ş zaduacca. Muvttakkua şanat annettuo prьmierua myötj. Piirrdäkkiä vägövät iänet.

Prьmiera: Ruşkiella päivăzellä.

Ruşkie päiväne	Şagie meccä	Pattьe koira
Hyvä stola	Hyvä kala	Korgie koivu
Elektriceskoi lampa	Pimie yö	Madala tuhjo
Talvi vilu	Valgie päivä	Kivine kodi
Lämmin kezä	Zelenäne lehti	Korgie puine

57-ş zaduacca. Lugekkua şanelomine. Kirjuttakkua şanat vägövinke iänilöinke. Vallikkua i eris kirjuttakkua ei yhen muozet vägövät iänet. Äijä-go heidä on?

Tuli talvi.

Tuli talvi. Mua kattuaci lumella. Ylen mielehine on enzimäne lumut. Voit ottua regyöt, einin konjkat i curьssa lumutta myötj. Lumenke i vilu ev zen muone pattьe. Enzimästä lumutta myötj, veşşelăldi virren lavlunke, kävelemmä şkolah. Toine toizeh, tulleşşa kodih, luokşiecemma lumella.

Toizeh aigah tulet kodih i vuattьet märrät. Kiät ruşkiet, kylmännyöt i pakotetah äijäldi, no icciellä on hyvä. Hilljakkazeh, ştobь ni ken ei nägiis, puhut näppilöih i piet vejeşşä käzie. Şyöllät, urokat luajit i muata. A mieleşşa on: huomena tuaş lumutta myötj şkolah.

Jesli langiev uvzi lumut i liev lämmin päivä, voit lumeşta luadie lumiakka, curuanda gora.

Vägövänä voijah olla (11) ka nämä şalvatuot iänet **cc, kk, ll, mm, nn, pp, rr, ss, şş, tt, vv.**

58-ş zaduacca. Kirjuttakkua şanonnat näinke şanoinke.

1. Odessa.... telegramma.... Anni.... kassa...
2. Kommuna.... programma.... zaduacca....
3. Klassa.... gruppa.... meccä....

59-ş zaduacca. Kirjutelgua şanelomine i piirrdäkkiä şanat vägövinke länilöinke.

Kuin mänöv vuozi.

Fevraljalla ikkunah cirahtav ruşkie päivänе.

Martalla hypätäh ruvcat, ravissah muşşät gracat.

Apreljalla şulav, jälgimäne lumi, lambimäştä rannaşta tullah linnut.

Mailla et väliän kodih tule pihalda, şomazie kukkazie keriät lovalda.

Ijunjalla i ijuljalla proijitah ukonjyryt, a avgustalla proijitah kezän hyvyöt.

Joven piällä, peldoloin piällä, sentjabrjalla tumanat, a nojabrjalla i dekabrjalla, lumi kattav kaikki muat.

§ 9-ş. Diftongat.

60-ş zaduacca. Lugekkua pitäldi şanat. Kuin şanuocetah piirretyöt, kakşiin oliat revnakkeh, avatuot iänet? Äijä-go kerdua şalbuacov şuv, şanuossja näidä şanoida?

ruadua	maiduo	kodie	kylyö
ruguo	ravdua	kyliä	rengie

Kakşi avattuo iändä, kumbazet şanuocetah yhteh hengävkşeh, sanuocetah diftongakşi.

61-ne zaduacca. Kirjutelgua şanonnat i piirrdäkkiä şanat diftongoinke.

Ruadakkua boikomma. Kirjuttakkua şomemma. Lugie pidäv kiirähtämättä. Cistoit kiät, niin cistoit i tetratit. Työdä ruat, nin leibiä şuat. Pionera on kaikilla prьmiera. Pionera ole valmis! — Aivin valmis!

62-ne zaduacca. Muvtakkua şanat prьmierua myötj. Muvtettuloinke şanoinke luadikkua şanonnat.

Prьmiera: kodie strojitah.

Kodi — kodie....	Meccä —	Kagra — ....
Lehmä —	Marja —	Työ — ....
Heinikkö —	Ogorda —	Kala — ....

(Pilitäh niitetäh, lypşetäh, kerätäh, pyvvetäh, kitkietäh, leikatah, vivotah).

63-ş zaduacca. Arvakkua zagatkat. Kirjutelgua hiät.

Eliin, kaikkie şyötiin, a mureniin aijan alla lieniin.

Tulda şammuttav, a vejeşşä ei uppuo.

Kruvgoloizet knopkazet korobkazen kyigie myötj, şiinä-ze rьppuv uglazeşşa, rucka trubkanke şnurkazeşşa.

(Arvuandâ: telefona, jiä, kuvşina).

64-ş zaduacca. Kirjutelleşşa lopettakkua piirretyöt şanat.

Kolhozan hebone.

Miän kolhozaşşa on yksi äijäldi hyvä **hebone.**

Hebo.... nimi „Rьiza". Parahana hebo.... hiän on kaikista hebozi.... Myö hyviin kaccoma tädä hevo.... Täştä heboze.... on varza. Varza niin-ze kazvav hyväkşi heboze... Konza hebóze.... ajat, kaikin kacotah miän tädä kolhozan hevo.... Hyvänke heboze.... on i matka lyhyt. Konza hebo.... hilläh mänöv, nin viga ev hebo.... a izännäşşä.

Ajele heboze.... kezällä puarmoida.

65-ş zaduacca. Kirjutelgua stihazet, vallikkua i eris kirjuttakkua diftongoinke şanat.

Ogordaşşa.

Kolhoznoissa ogordaşşa,
kazvav herneh razie.
Rьädyzillä alahana,
ruşkuov morku magie.

66-ş zaduacca. Kirjuttakkua şanonnat. Vallikkua i kirjutelgua ei yhen muozet diftongat stolbikkazeh.

Lehmä andav maiduo, a maijoşta lienöv rahkua i voida. Pelduo myötj ajav traktora i kyhdäv muada. Hyvällä miehellä, hyviä i matkua.

Opaştakkua hevostja, kuni on nuori. Mie pölläşşyin hukkie. Äijä leibiä kazvo kolhozaşşa. Şyväşşä joveşşa hyvä on uija. Niitä heiniä, konza kukkiv. Vьistavkalla oli äijä kaccomistja.

Kondьe talven maguav berlogaşşa. Kolhoza äijän möi bazarilla einehtä. Rьizikkä kazvav näreikössä. Ruşşottav rediska rьävyllä.

Diftongat şanoissa ollah: (16) **ai, oi, ui, ei, ii, yi, ьi, öi, äi, ie, iä, ьä, ua, uo, yö.**

§ 10-ş. Sloga.

67-ş zaduacca. Kirjutelleşşa piirrdäkkiä avatuot iänet.

Aştu Vanja kodih. Pelloşşa hiän nägi kuin traktora kyndi logua. Traktora ajav i tarajav. **Tra-ta-ta-ta-ta. Tra-ta-ta-ta-ta.**

68-ş zaduacca. Lugekkua pitäkäldi slogie myötj kaikki şanat. Äijän-go kerdua työ avualetta şuvda, konza şanotta enzimäzen şanan? Toizen? Kolmannen i toizie?

sto-la	ra-di-o	tra-kto-ra
e-ta-zer-ka	sob-ra-nja	ve-jal-ka
kol-ho-za	ky-lä-lä-ne	mo-lo-til-ka

69-ş zaduacca. Şanokkua pitäkäldi şana **şanelomine.** Äijä-go täşşä şanaşşa on slogua? Myttynäne on enzimäne sloga? Toine? Kolmaş? Nellăş? Viijeş? Kirjuttakkua tämä şana, erottuan piirrökşillä slogih. Piirrdäkkiä häneşşä kaikki avatuot iänet. On-go hotj yksi sloga avatuotta iänettä?

Erottakkua slogih ka nämä şanat:

Virzi, maşina, aeroplana, pedäjä, kooperativa.

Jogo slogaşşa on avattu iäni. Şanat ollah yksislogahizet **(Kim)**, kakşislogahizet **(kivi)**, kolmeslogahizet **(kartina)** i äijäslogahizet **(şanelomine).**

70-ş zaduacca. Lugekkua pitäkäldi şanat diftongoinke. Äijän-go kerdua şalbuacov şuv şannuossja şanoida enzimäzeştä i kolmanneşta paccahazeşta? A toizeşta i nellänneştä?

rua	luokşie	voi	nuora
myö	ruadua	toi	ruoşka
työ	aştuo	tuo	vuarna

Diftonga şanaşşa şanuocov yhteh hengeh.
Hiän luadiv şanaşşa **yhen slogan.**

71-ne zaduacca. Luadikkua näinke şanoinke şanonnat. Erottakkua hiät slogih. Şanat şanondoih varoin vallikkua skobkista.

Ruado....	maido....	päivä....
veicci....	aida....	kivgua....
paida....	kondьe....	tanhuo....

(Kebie, näbie, ruşkie, magie, korgie, maguav, ägie, lämbiev, şuvri).

72-ne zaduacca. Lugekkua pitäkäldi şanat. Äijän-go kerdua avualetta şuvn, şanuossja enzimästä şanua? Toista? Kolmatta i niin iellä toizie?

Ku-kka-ro	ku-ma-kka	va-kka-ne
vei-cci	pai-kka-ne	vei-kko
i-kku-na	la-mmaş	ai-tta

Vägövä iäni erottuacov yhten slogah.

73-ş zaduacca. Erottakkua slogih şanat.

Tuhjo	Vanja	guljaiccija	buljku
karja	Kolja	kävelijä	boljşevikka
marja	Valja	kirjuttuaccija	oktjabrja

74-ş zaduacca. Muvtakkua şanat annettuo prьmierua myötj. Muvtetuot şanat jagakkua slogih.

Laşkie—laş-kie-ssja	ottua—....	muvttua—....
aştuo—....	kandua—....	ravahtua—....
kattua—....	kuccuo—....	strojie—....
kaştuo—....	koşkie—....	luadie—....
painua—....	kolottie—....	şuattua—....

75-ş zaduacca. Muvttakkua şanat prьmierua myotj. Erottakkua hiät slogih.

Niittäjä — niittäjänke	Läzijä — ...	Stroija — ...
leikkuaja — ...	lämmittäjä — ...	kiittäjä — ...
aştuja — ...	ruadaja — ...	kylväjä — ...
kyndäjä — ...	şanelija — ...	juvrdaja — ...
ajaja — ...	Luadija — ...	aştoiccija — ...

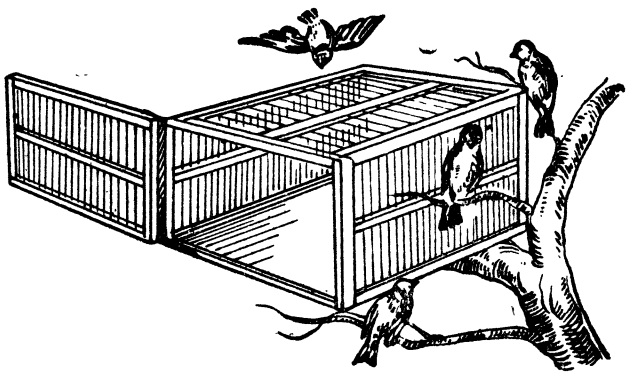
76-ş zaduacca. Tämä virzi kirjuttakkua tetratkoih.

Sadune.

Meinke kaikki nuorizo meccäzeh!
Tuomma şieldä koivuzet saduzeh.
Juvramma äijän marjatuhjostja.
Rabieşşamma meccäzen okşista.
Rubiev şkolan sadune kazvamah,
a myö händäh äbäzöimäh, kaccomah,
konza pidäv, tuhjozie valamah.
Pahaheinie juvriloista kitkömäh.
Kazva vara, sadune väliämmä!
Ana meilä einehtä boikomma.
Kaikin lapşet saduzeh guljaimah,
kolhozoin virzyzie lavlamah!

§ 11-ş. Jälgişanat.

77-ş zaduacca. Kaccokkua kartinka i jogo linduzeh näh şanokkua missä hiän istuv.

Prьmiera. lindune klietkan piällä.

Şanat: **lindune, klietka, luona, alla, piällä, taguana.**

78-ş zaduacca. Yhtevtäkkiä şanat şanondah şanoinke, annettuloinke skobkissa.

Prьmiera: Kniiga on stolan alla. Kniiga on stolan piällä.

Kniiga, on, stola **(alla, piällä, luona, taguana.)**
Koivu, kodi **(luona, taguana, kohaşşa)**
Hallot, aida **(vaş, luona, taguana)**
Flaga, kluvba **(plällä)**
Heinä, lehmä **(varoin, luona, vaş)**
Kirveş, (ei voi ottua, **(neicci)**, voit ottua), veicci
Ruis, meccä **(şuat, luona taguana, kohaşşa)**
Traktora, peldo **(myötj, şuat, taguana, päin)**
Mie, şie **(şyvin näh puoleh).**
Kolja, Vanja **(tuacci)**
Pluvga, traktora **(rukah).**

Şanat: luona, vaş, myötj, şyvin, puoleh, rukah, varoin, näh, tuacci, neicci, päin, alla, piällä, kohaşşa, şuat, kuccuocetah **jälgişanoiksi.**

79-ş zaduacca. Şanoista:

1) **Rebo,** 2) **Koira,** 3) **Kodi,** 4) **Jänis,** 5) **Koivune,** 6) **Meccä.** Luadikkua enämbi şanongoida jälgişanonke, kuin oli ozutettu edizeşşä zaduacaşşa. Jälgişanat vallikkua iellehpäizeştä spiskaşta.

(myötj, vaş, şyvin, rukah, näh piällä, alla, neicci, tuacci, kohaşşa, varoin, päin, şuat, luona, puoleh).

80-ş zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkua ennen jälgişanoida pidävät şanat.

81-ne zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkua pidävät şanat ozutettuh formah. Şeizatetuon şanan loput piirrdäkkiä.

Midä missä pietäh.

Nuattie pogrebaşşa. Suaharuo suaharnicaşşa.
Aşteida.... Olgiloida.... Heinie....

Vuatteida.... Maiduo.... Kniigua....
Şienilöidä.... Kartoşkoida.... Leibie....
Lambahie.... Halgoloida.... Vettä....

(liävåşşä, puvnjaşşa, puaşşa, karzinaşşa, tanhuonpiällä, şkuapaşşa, bufetaşşa, puizeşşa, katokşenälla, paljcazilla).

82-ne zaduacca. Kirjuttakkua tävvet otvietat.

Mistä luajitah padoida? Mistä punotah nuorьe? Mistä luajitah nuagloida? Mistä luajitah materjua? Mistä ommellah jallaccie? Mistä luajitah miebelie? Mistä pletitäh vakkazie? Mistä luajitah kynie. Mistä luajitah reljsoida? Mistä ommellah tuluppoida?

(villaşta, ovcinaşta, stalista, ravvaşta, şaveşta, puvşta, työştä, hlopkaşta, viccazista).

83-ş zaduacca. Kirjutelleşşa muvttakkua şana, **zavoda,** niin, kuin käşköv händäh jälgişana.

Ruadajat eletäh....taguana.
Ruadajat kerävvyttih....luoh.
Ruadajat kävelläh....myötj.
Ruadajat aşşutah....päin.
Ruadajat şeizotah....tuacci.
Ruadajat ruatah....kohaşşa.

(Zavodan, zavodah, zavodua, zavodaşta, zavodah, zavodan).

84-ş zaduacca. Şanat annetuot skobkissa muvtakkua kirjutelleşşa kuin käsköv jälgişana **myötj.** Vägövät iänet piirrdäkkiä.

Şukşiloilla kävelläh (lumi) **myötj.** Konjkilla curatah **(jiä)** myötj. Aeropluanalla ajellah **(vozduha) myötj.** Lodkalla ajellah **(vezi) myötj.** Pojiezda **hyppiäv (reljsat) myötj.** Orava kocciv **(okşat) myötj.** Humala kazvav **(rьvgu) myötj.** Elektricestva **mänöv (provodat)** myötj. Parahoda ajav **(vezi)** myötj. Kirjät työndiäcetäh (pocta) myötj.

85-ş zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkuâ pidävät şanat.

Ken millä vardeicciecov.

Hukka hambahilla i kopcilla. Kazi.... Lehmä.... Slona.... Ciba.... Hebone.,., Olenja.... Havka.... Ljova..,. Rebo.... Jänis.... Ciili.... Lindune....

(Jalloilla, şarviloilla, hobotalla i klьkoilla, njokalla kopcilla, şugahilla, hambahilla i kobcilla, njokalla i şiibilöillä.

86-ş zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkua pidävät piirretty şanat yksikköh cislah.

Ken missä eläv.

Kondьet eletäh.... Lehmät eletäh.... Ciilit eletäh.... Guljuzet eletäh.... Jänikset **eletäh.... Krotat eletäh.... Oravat** eletäh....,kalat eletäh.... Lambahat eletäh.... Revot eletäh.... Hiiret eletäh.... Kanat eletäh.... Krolikat eletäh.... Kanat eletäh.... Lötöt eletäh....

(Muaşşa, karniezaşşa, kurjatjnikaşşa, mecâşşä, liävâşşä, vejeşşä, puvnjaşşa, peldaitaşşa i muaşşa, tanhuoşşa, majaşşa, klietkaşşa).

87-ş zaduacca. Kirjuttuassja muvtakkua şana **jogi** kuin käşköv jälgişana.

Lapşet ollah joven taguana. Lapşet jo ollah.... luona. Lapşet tuldьh.... şuat. Lapşet paissah.... näh. Lapşet kylmettih... läzitäh.... tuacci.

88-ş zaduacca. Kirjutelleşşa şanat, annetuot skobkissa muvttakkua pidäväh formah. Myttynäzet jälgişanat jälgişänoinke ottьja şivottuassja şanoida?

Lindune lendi (**sinco**. . . .) Hebone tuli (**tanhuo**. . . .) Mie aşşuin (**peldo**. . . .) Aeroplana lendelöv (**kylä**. . . .) Kniigat luokşittu (**stola**. . .) Şatatьin jallan (**kivi**. . . .) Kolja läziv, nin mie (**hiän**. . . .) rubien ruadamah. Mie toin (**Kolja**. . . .) maiduo. Nyt jo (**laiska**. . . .) ni ken ei rua. Mie ajeliin pojiezdalla (**Moskova**. . . .)

Miän (**kylä**. . . .) on jogi.

Mivla tätä şaneli (Ştalina. . . .) Pluvgalla ei şua ruadua (traktora. . . .) rukah. Ei voi männä pihalla (vihma. . . .) Pilvet tänpiänä eissytäh (viluranda. . . .)

89-ş zaduacca. Kirjutelleşşa, annetuot şanat skobkissa muvttakkua pidavăh formah.

Kylä şeizov. . . . (**gora**). Mie mahan leikata. . . . (**kirveş**. . . .) Mie toin. . . . (**velli**) kniigan luvendah varoin. Maşinatraktoran stanca kyndäv. . . . (**kolhoza**) mualoida. Regyzet şlibahettьh. . . . (**gora**) Mie ajelliin. . . . (**aeroplana**). Sobranja oli. . . . (**luvendaperti**). Mie tulen. . . . (şkola) kodih 2 cuasuo päiviä.

Mian. . . . (**lehmä**) nimi on Burjoha.

Mie toin. . . . (**hebone**) pelloşta.

Myö. . . . (**tovarissa**) keräimmä kolhozan pelloşşa tähkäzie. Kezällä kävelemmä (**meccä**). Mecäşşä keräimmä. . . . (**marja i şieni**). Kizaşşa mie oliin (**kazi i hiiri**). Koivune kazvo şuvrekşi. . . . (**koivu**). Kirvehettä kuin. . . . (**käzi**).

90-ş zaduacca. Ennen piirrettyö şanua jälgişananke kirjuttakkua voimine lizăvä şana.

Prьmiera: **tuhjozin luona** vaştavvutah jänikset.

Pikkarazin tuhjozin luona vaştavvutah jänikset. **Katokşen piällä** langei rьvgu. **Närein alda** myö lövdimä äijän gribua. Koira hyppäi meccäh päin hukalla jällesti. Tanhuon tagana venytäh hallot. Päiväne peittiäci **tuvcan taguah.** Hebone mäni jogeh **kaglah şuat.** Elgiä ruadakkua **Koljan rukah.** Mivla şaneldьh **Moskovah näh.** Lapşet mändih **traktoran luoh. Pelduo myötj** hypätäh hebozet. **Vanjaşta şyötj** mivn havkku tuatto. **Tanhuoh** varoin kuorьttьma hirzilöidä. **Koivun neicci,** halgoh varoin, voit pilie näre. Koiran tuacci mie en pyvdän jäniksyttä.

91-ne zaduacca. Kirjutelleşşa lizäkkiä pidävä şana jälgişananke.

Pojiezda läheni. . . .	Päiväne viidi. . . .
Pojiezda läksi. . . .	Päiväne peittiäci. . . .
Mie novziin. . . .	Myö mänimä. . . .
Mie şolahiin. . . .	Myö uidima. . . .
Lindune lendi. . . .	Kazi mäni. . . .
Lindune uidi. . . .	Kazi viidi. . . .

(Stançan luoh, Moskovah päin, katokşen piällä, katokşen alla, katokşen alda, tuvcan taguada, tuvcan taguah, joven luoh, joven luoda, sincon alla, sincon alda).

Jänis hyppiäv.... myötj. Flaga rьppuv.... pihallä. Hallot venytäh.... vaş. Ruadakkua.... rukah. Kaikeşşa ilmaşşa Sovietoi.... näh paissah. Meilä.... neicci on traktora. Ni ken ei rubie ruadamah.... şyvin. Pahan.... tuacci ei voi ruadua. Kolhoznikat tuodьh halguo.... varoiń. Şpualat pannah.... alla. Hyppiäv nukka.... päin. Luadikkua azie.... şuat. Uvven puoleşta şeizokkua kaikin.

Kolhoza stroji.... luoh masterskoin.

(reljsoin, tanhuoda, udarnikoin, şkolah, şkolan, kojin, muakundah, pelduo, laisoista, meccäh, elännän, loppuh, şiän, şkolan).

Jälgi şanat kirjuttuacetah eris şanoista, kumbazinke ollah şivottuacennuot.

92-ne zaduacca. Kirjutelleşşa şeizattakkua şanat, kyzyndöidä myötj.

Prьmiera: Miän kana havdu tipazet.

Keviällä.

Kana havdu.... (mit havdu? ke en kana?) Solovei lavlav.... (kuin lavlav? mi sä lavlav)? Kukat kukitah.... (kuin kukitah? missä kukitah?) Kolhoznikat kynnetäh.... (missä kynnetäh? millä kynnetäh) Lavlav kivrune.... (missä lavlav?) Piäkşyzet luajitah.... (midä luajitah? mistä luajitah?) Päiväne cirottav.... (kuin cirottav?)

93-ş zaduacca. Kirjutelleşşa lizäkkiä şanonnat kyżyndöidä myötj.

Prьmiera: Vasja loi ongen jogeh mellicän luona. Şiinä-ze ongen hvatti şuvri kala.

Kalan pyvvändä.

Vasja loi. . . . (min loi? missä loi?) Kala hvatti. . . . (myttynäne kala? konża hvatti? min hvatti) Vasja rьftai. . . . (min rьftai? kuin rьftai?) Hiän şlibahtь i langei. . . . (kunne langei? midä rubei ruadamah?) Ravuh tuldьh rahvaş. . . . (mistä tuldьh) Noşşettьh? Vasjan. . . . (mistä noşşettьh)? Vasja kirvottь. . . . (min kirvottь? kunne kirvottь?)

94-ş zaduacca. Muvtakkua şana, **koivune,** pidäväh formah i kirjuttakkua tockazin neicci.

Koivune.

Şkolan savuşşa kazvav koivune, valgiene on. . . . kettu. Tämän. . . . issutettьh opaştujat. Myö vielä muissamma händä pienena. . . . Myö äbazöicemmä tädä. . . . Hiän kazvav loziekşi. . . . Kezällä. . . . on linduzen pezo. Keviällä aivoin myö leikkaimma. . . . liijat okşazet. Opaştajan kazi tuagieh kabadiv. . . . Kezällä. . . . kazvetah käbyzet. Şygyżyllä. . . . kirvotah kaikki lehet. . . . Piha ev şoma, a. . . . on veşşelembi.

ŞIÄMUŞ.

Enzimäne vuozi.

str.

1. Şanonda 3
2. Şanoin şivottuacenda şanonnaşşa 9
3. Şuvri bukva nimilöissä 10
4. Sloga i şanoin perenessindä 14
5. läni 18
6 läni i bukva 19
7. Pehmittäjä znuakku 22

Toine vuozi.

1. Kyzyndä şanonda 24
2. Ravahanda şanonda 27
3. Avatuot i şaivatuot iänet 30
4. Zi i şi 31
5. Bukva ȷ kuin şalvattuloin iänilöin pehmittäjä znuakku . . 32
6. Bukva ь 36
7. Jotka şanat 36
8. Vägövät iänet 38
9. Diftongat 40
10. Sloga 42
11. Jälgişanat 44